

institutions has been revealed.

Key words: *decree, All-Russian emergency commission, Podillia, executions, repression, church robbery.*

УДК 94"1904/1905"(470+571+477.73)

Гурін С. В.

група 1361, Навчально-науковий інститут автоматики і електротехніки
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Миколаїв, Україна

gurinserej069@gmail.com

Матвієнко Л. В.

кандидат історичних наук, доцент кафедри психології, філософії та
соціально-гуманітарних дисциплін,

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Миколаїв, Україна

matvienko_nyk@ukr.net

Російсько-японська війна: кейс Миколаївщини

У статті висвітлено біографічний огляд мешканців Миколаївщини та їх роль у Російсько-японській війні.

Ключові слова: *Російсько-японська війна, «Цусімська битва», Миколаївщина.*

Російсько-японська війна (6 лютого 1904–14 жовтня 1905 рр.) –почалася нападом японського флоту на російські кораблі в Порт-Артурі. Приводом був

конфлікт за території Китаю та Кореї. На початку війни російська Тихоокеанська ескадра зазнала величезних втрат. У липні 1904 року японці блокували фортецю з суходолу й моря, згодом місто було окуповано. У лютому 1905 року японці розбили російську армію у генеральній тритижневій сухопутній битві при Мукдені (20 лютого - 10 березня 1905 році). Вирішальним моментом війни стала Цусімська битва (27- 28 травня 1905 році) у якій російська армія зазнала нищівної поразки, та не досягла запланованих цілей у конфлікті. На початку ХХ-го століття більша частина українських земель була у складі Російської імперії, тому українці були змушені брати участь у воєнних заходах Російської держави. В статті зазначено участь видатних миколаївців у зазначеній війні та їх життєпис.

Степан Осипович Макаров (8 січня 1849 р — 13 квітня 1905 році) — океанограф, корабел, віце-адмірал. Народився у Миколаєві в сім'ї морського офіцера. Після переїзду до Ніколаєвська-на-Амурі у 1858 році дитиною вступив у штурманське училище. У 1865 році закінчив морське училище, його призначили корабельним гардемариним. У 1871 році за відмінну службу присвоєно звання лейтенанта. Велику увагу приділяв справі вдосконалення військових кораблів та їх віськовому спорядженню. В 1877 році Макаров — активний учасник російсько-турецької війни. Завдав турецькому флоту ряд поразок, після чого турки перестали бути володарями Чорного моря. У 1880-х роках Степан Макаров активно займався океанографічними дослідженнями, здійснив навколосвітню подорож на корветі «Витязь», довів існування двох течій у Босфорській протоці — одна з Чорного моря до Егейського, друга у зворотному напрямку. Опублікував наукову працю під назвою «Про обмін вод Чорного і Середземного морів». У 1890-х Макарова підвищили до звання контрадмірала, а потім і віцеадмірала. Він командував ескадрами на Балтійському і Середземному морях, був головним інспектором морської артилерії, головним командиром Кронштадтського порту. Увів використання кораблів-криголамів задля освоєння Північного морського коридору – шляху морями Північного Льодовитого океану

на Далекий Схід. За наполяганням Макарова царський уряд замовив британській фірмі «Армстронг» будівництво в Ньюкаслі потужного криголама «Єрмак», здатного долати кригу двометрової товщини. На цьому кораблі Степан Осипович здійснив низку арктичних експедицій, дослідив Землю Франца-Йосифа, після еспедиції написав книгу «Єрмак у льодах». Тож не дивно, що одразу після початку російсько-японської війни в лютому 1904 року його призначили командувачем Першої Тихоокеанської ескадри, яка базувалася в Порт-Артурі (нині Люйшунькоу, Далянь, Китайська Народна Республіка). За короткий час зробив оборону Порт-Артура обороноздатною. Чимало дослідників припускають, що подальший перебіг і результат війни могли бути іншими, якби не його смерть. Вранці того дня флагманський панцирник 1-ї Тихоокеанської ескадри «Петропавловськ» підірвався на міні, виставленій напередодні японським мінним загороджувачем «Корю Мару». Тіло Степана Макарова до сьогоднішнього дня так і не знайшли. На його честь в Миколаєві найменували вулицю, а в 1949 році, до 100-річчя від народження, встановили пам'ятник. Ім'я адмірала Макарова також має Національний університет кораблебудування в Миколаєві, заснований 1920 року.[2]

Капітан II рангу Микола Коломойцев (16 липня 1867 року - 6 жовтня 1944 року) народився у селі Покровка Миколаївська області, контр-адмірал, капітан криголому «Єрмак» (1902–1904), есмінця «Буйний». 1883 року — закінчив Херсонське мореходне училище. 1884 року — почав військову службу. У Цусімській битві Командував міноносцем «Буйний» – він підібрав 200 моряків зі знищеного панцирника «Ослябя», однак міноносець було пошкоджено та за наказом капітана затоплено(щоб не віддавати його у полон японцям), а команду переведено до іншого корабля. Після російсько-японської війни у 1906 році був назначений офіцером лінійного корабля «Андрій Первозваний» та 2 роки проходив курси військово-морських наук Морської академії. 6 грудня 1913 року отримав підвищення посади — контр-адмірала (до цього отримав звання капітана I рангу) і був обраний Начальником бригади крейсерів Балтійського

флоту. 6 жовтня пішов у відставку як віце-адмірал. Незабаром був арештований більшовиками та відправлений до Петропавлівської фортеці. Наприкінці 1918 року втік через замерзлу Фінську затоку до Фінляндії. Емігрував до Франції, став членом союзу колишніх морських офіцерів. 6 жовтня 1944 року після визволення Франції від нацистської окупації Микола Миколайович був вбитий американською вантажівкою. Похований на цвинтарі Сент-Женев'єв-де-Буа.

Лейтенант Симеон (Семен) Овод — народився у Миколаєві (12 червня 1877 року ~ приблизно 1918 року) молодший артилерійський офіцер, командир носової 12-дюймової гармати ескадрового міноносця «Сисой Великий». У аварійному стані корабель затонув 28 травня 1905 року, а його екіпаж потрапив до полону японців. Після початку революції 1917 року Симон Овод активно підтримував українізацію Чорноморського флоту. Ставши капітаном 1-го рангу, начальником Головного морського штабу УНР, а у 1918 році заступником морського міністра Української Держави. Після антигетьманського перевороту подальша доля невідома. [1]

Капітан II рангу Йосип Метучевич (26 листопада 1857 року—28 травня 1905 року) уродженець Миколаївщини, викладач школи рульових та сигнальників, командував міноносцем «Бездоганий». Метою команди було: прорватися до Владивостоку. Міноносець 28 травня 1905 року був потоплений японцями, де загинула вся команда [3].

Отже, у статті відтворено життєпис видатних миколаївців та їх участь у російсько-японській війні.

Список використаних джерел

1. Мараєв В. Українці в Цусімській битві. Як у російсько-японській війні гартувались офіцери майбутнього Українського флоту. *DSNews.ua*. URL: <https://www.dsnews.ua/ukr/society/tsusima-i-ukrayina-26052020220000> (дата звернення: 18.03.2024).
2. Шевелева М. Степан Макаров – адмірал, вчений, кораблебудівник. *Український інтерес*. URL: <https://uain.press/blogs/1147482-1147482> (дата звернення: 18.03.2024).

3. Історія Без Міфів. ЦУСІМА – символ російської ганьби / Історія без міфів, 2020. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KNQcQlIGKFo> (дата звернення: 18.03.2024).

Hurin S.V.

group 1361, Educational and Scientific Institute of Automation and Electrical Engineering

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Mykolaiv, Ukraine

gurinserej069@gmail.com

Matvienko L.V.

Candidate of Historical Sciences, Assistant Professor

Admiral Makarov National University of Shipbuilding

Mykolaiv, Ukraine

matvienko_nyk@ukr.net

The Russian-Japanese War : the case of the Mykolaiv Oblast

The article covers a biographical review of the inhabitants of Mykolaiv Oblast and their role in the Russian-Japanese War.

Key words: "Russian-Japanese War", "Battle of Tsushima", Mykolaiv Oblast.

УДК 930.1(477-87):329.14(477)

Добровольський А. Т.

група Іst1-М23, історичний факультет

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка